

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

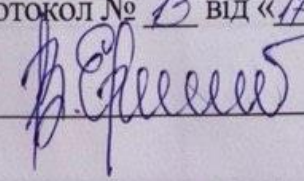
Кафедра аграрного, земельного та екологічного права ім. акад. В. З. Янчука

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
О.С. Яра
«17» 06 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри аграрного, земельного
та екологічного права ім. акад. В.З. Янчука
Протокол № 13 від «17» 06 2020 р.

Завідувач кафедри
В.М. Єрмоленко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АГРАРНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»**

Спеціальність: 081 – «Право»

Факультет: Юридичний

Розробник: д.ю.н., професор, професор кафедри аграрного, земельного та
екологічного права ім. В. З. Янчука Гафурова О.В.

КИЇВ – 2020

Опис навчальної дисципліни
«Аграрне право зарубіжних країн»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	
Освітній ступінь	«Магістр»
Галузь знань	081 «Право»
Спеціальність	081 «Право»
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	
Загальна кількість годин	100
Кількість кредитів	3
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) за наявності	21
Форма контролю	іспит
Показники навчальної дисципліни	
Рік підготовки (курс)	2
Семестр	3
Лекційні заняття	10
Практичні семінарські заняття	10
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	80
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу полягає в засвоєнні студентами теорії аграрного права зарубіжних країн, набутті навичок праці з аграрним законодавством таких країн, здійсненні теоретико-правового аналізу аграрної реформи в зарубіжних державах.

Завдання дисципліни «Аграрне право зарубіжних країн»: вивчення системи аграрного законодавства Європейського Союзу, провідних європейських країн, а також країн пострадянського правового простору, а також тлумачення норм національного та зарубіжного аграрного законодавства, у тому числі з позиції проведення порівняльного аналізу.

У професійному аспекті завдання навчального курсу є поширення зазначених положень на сферу аграрних відносин, оскільки підготовка кваліфікованого фахівця юридичного профілю передбачає опанування ним певних правових знань, як обов'язкову умову подальшої успішної професійної діяльності.

здійснення роботи у напрямі імплементації національного аграрного законодавства до вимог ЄС та стандартів Європейського права

Студенту належить оволодіти відповідною сукупністю знань, вмінь та навичок, зокрема:

Студент повинен знати:

- поняття та ознаки аграрного права зарубіжних країн;
- джерела аграрного права зарубіжних країн;
- поняття, види та особливості правового статусу учасників аграрних правовідносин у зарубіжних країнах;
- напрями державної підтримки фермерів у зарубіжних країнах;
- питання проведення аграрної реформи та її правові наслідки;
- правове регулювання спільної аграрної політики ЄС;
- правові аспекти забезпечення якості та безпечності продуктів харчування у зарубіжних країнах.

Студент повинен уміти:

- аналізувати та тлумачити норми аграрного законодавства зарубіжних країн ;
- орієнтуватися у питаннях правового забезпечення проведення аграрної реформи у зарубіжних країнах;
- застосовувати аграрне законодавство зарубіжних країн;
- здійснювати порівняльний аналіз норм аграрного законодавства у зарубіжних країнах
- використовувати на практиці отримані теоретичні знання.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Тема 1. Правові засади спільної аграрної політики ЄС.

Формування САП ЄС: історичні аспекти. Завдання САП та її напрями. Поняття, методи та принципи САП. Органи, які здійснюють реалізацію САП: Генеральний Директорат по сільському господарству і розвитку сільських територій, галузеві установи (Агенство Союзу по контролю за рибальством (Community Fisheries Control Agency CFCA), Бюро Союзу по селекції рослин (Community Plant Variety Office (CPVO)), Європейське агентство по безпечним та здоровим умовам праці (European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA)), Європейський орган по безпеці харчових продуктів (European Food Safety Authority (EFSA)), Європейська організація по вдосконаленню умов життя (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (EUROFOND)), Бюро з гармонізації внутрішнього ринку (товарні знаки і промислові моделі) (Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM) та інш.), Комітет Європейського парламенту з сільського господарства і сільських територій. Поняття аграрного (сільськогосподарського) права ЄС.

Тема 2. Загальна характеристика відносин, що формують предмет аграрного (сільськогосподарського) права ЄС.

Поняття аграрного (сільськогосподарського) права ЄС. Правовідносини у сфері організації продовольчих (сільськогосподарських) ринків ЄС. Поняття інтервенцій на сільськогосподарському ринку та їх правове регулювання. Стандарти якості сільськогосподарської продукції. Поняття фермерського господарства. Правове регулювання фінансової підтримки фермерських господарств. ЄС. Загальна характеристика продовольчого та ветеринарного законодавства.

Правовідносини у сфері сільського розвитку. Поняття структурної політики ЕС, як складової політики сільського розвитку. Визначення заходів, спрямованих на: 1) сприяння розвитку сільських регіонів, у тому числі LFA-територій; 2) модернізацію та диверсифікацію сільськогосподарського виробництва (інвестиції в сільськогосподарські підприємства, розвиток переробних підприємств, підвищення кваліфікації кадрів, створення умов для діяльності молодих фермерів); 3) застосування з метою розв'язання екологічних проблем, насамперед через розвиток лісового господарства, а також збереження довкілля й природних ландшафтів.

Тема 3. Аграрне законодавство провідних Європейських країн (Франція, Німеччина, Італія) та США

Загальна характеристика аграрного законодавства провідних Європейських країн. Особливості регулювання аграрних правовідносин. Поняття сільськогосподарської діяльності. Правове становище сільськогосподарських підприємств. Державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників. Правове регулювання сільського туризму.

Система аграрного законодавства США. Особливості ведення сільського господарства у США. Правове регулювання забезпечення продовольчої безпеки. Федеральні програми розвитку галузей сільського господарства та шляхи їх реалізації. Правове становище сільськогосподарських товаровиробників у США. Поняття фермера за законодавством США. Правове регулювання діяльності фермерських господарств. Державна політика стимулювання та підтримки розвитку фермерського руху у США.

Тема 4. Аграрне право східноєвропейських країн (Болгарія, Словаччина, Польща, Чехія, країни Балтії).

Програми підтримки розвитку сільського господарства держав, які нещодавно набули членства у ЕС. Поняття та зміст програми «САПАРД». Порядок реалізації та фінансування програми «САПАРД». Правове регулювання розвитку галузей сільського господарства: рослинництво, тваринництво, рибництво, аквакультура, діяльність промислів. Питання правового регулювання забезпечення продовольчої безпеки. Особливості діяльності фермерських господарств.

Тема 5. Аграрне право в країнах пост радянської правової сім'ї (Росія, Білорусь, Казахстан).

Наукові підходи до визначення аграрного права як галузі права. Загальна характеристика джерел аграрного права. Правове регулювання аграрної реформи країн пост радянської правової сім'ї. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції. Правове регулювання аграрного ринку. Особливості в правовому становищі сільськогосподарських товаровиробників. Правове регулювання окремих видів сільськогосподарської діяльності (тваринництво, рослинництво, ветеринарна медицина). Правове регулювання відносин соціального розвитку села.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		Л	п	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Правові засади спільної аграрної політики ЄС.	24	2	2	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Загальна характеристика відносин, що формують предмет аграрного (сільськогосподарського) права ЄС.	28	4	4	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Аграрне законодавство Європейських країн.	26	3	3	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Аграрне право в країнах пост радянської правової сім'ї (Росія, Білорусь, Казахстан).	22	1	1	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Усього годин	100	10	10			80	-	-	-	-	-	-

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Правові засади спільної аграрної політики ЄС.	2
2	Загальна характеристика відносин, що формують предмет аграрного (сільськогосподарського) права ЄС.	4
3	Аграрне законодавство Європейських країн	3
4	Аграрне право в країнах пост радянської правової сім'ї (Росія, Білорусь, Казахстан).	1
	Разом	10

5. Теми практичних занять (навчальним планом не передбачено)

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1		
2		
...		

6. Теми лабораторних занять (навчальним планом не передбачено)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Тестові завдання для самостійної перевірки знань студентів

Питання 1. Закінчіть фразу: «Забезпечення продовольчої безпеки держав ЄС регламентовано »	
1	Національним законодавством кожної держави -члена ЄС
2	"Білою книгою продовольчої безпеки держав ЄС"
3	Статутом Ради Європи

Питання 2. З 1 вересня 2005 року основним стандартом якості продукції у державах ЄС було запроваджено _____
(у бланку відповідей подати номенклатуру)

Питання 3. Яка мета діяльності ФАО?
Боротьба з голодом у державах третього світу;
Розвиток біотехнологій та генної інженерії у сільському господарстві;
Встановлення норм продовольчого забезпечення населення світу;
Технічне переоснащення та озброєння аграрного виробництва.

Питання 4. Вкажіть характерні ознаки структурних елементів міжнародної продовольчої безпеки :	
А. Генетична безпека	1. Доступність продуктів харчування;
В. Біологічна безпека	2. Обов'язковість маркування продукції, що містить ГМО
С. Безпека харчових продуктів	3. Запровадження сертифікації продукції типу ISO
	4. Ємність продуктів харчування;
	5. Фізіологічні норми харчування

Питання 5. Найпоширена форма організації праці в аграрному виробництві Китаю - це	
1	Сільськогосподарська комуна
2	Сільськогосподарський виробничий кооператив
3	Сільська громада
4	Фермерське господарство

Питання 6. У якому році в США було прийнято закон „Про продовольчу безпеку“:	
1	1983
2	1985
3	1989
4	2001

Питання 7. Що таке ехідос за аграрним законодавством Мексики:	
	Сільські громади
	Землі сільськогосподарського призначення
	Земельний сервітут
	Державна політика розвитку сільського господарства

Питання 8. Який акт законодавства ЄС є правовою основою РАПЕКС (Rapid Exchange of Information System)?	
1	Директива Ради ЄС №2001/95
2	Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №2073/2005
3	Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №852/2004
4	Директива Ради ЄС №89/397

Питання 9. Україна є членом СОТ	
1	2007 року
2	2005 року
3	2006 року
4	2008 року

Питання 10. Квоти, які встановлюються на деякі види харчової продукції у Великій Британії регулюються актом про:	
1	Аграрний маркетинг
2	Сільськогосподарське виробництво
3	Сільськогосподарську економіку
4	Продовольчий ринок

Питання 11. Україна є членом ФАО з:	
1	2002 року
2	2003 року
3	2004 року
4	2005 року

Питання 12. В якій країні вперше проявився суттєвий вплив держави на аграрну сферу діяльності?	
1	Італія
2	Франція
3	Польща
4	США

Питання 13. Аграрні відносини Франції регулюються:	
1	Законом „Про сільське господарство"
2	Законом „Про адаптацію сільського сподарства до ринкової економіки"
3	Законом „Про аграрні відносини у Франції""
4	Аграрним кодексом

Питання 14. Яким актом законодавства США регулюються мисливство та рибальство ?	
Спеціальним законом	
Аграрним кодексом	
Комплексною програмою розвитку регіону	
Судовим прецедентом	
така шкода не відшкодовується	

Питання 15. Ордонас, це -	
1	Джерело аграрного права Франції
2	Джерело аграрного права Німеччини
3	Джерело аграрного права Китаю
4	Джерело аграрного права США
5	Джерело аграрного права Японії

Питання 16. Яке слово пропущено в реченні?	
Європейським лідером вирощування продукції сільського господарства, що містить є Італія.	(у бланку відповідей подати одним словом)

Питання 17. Яке слово пропущено в реченні?	
Максимальний строк оренди земель с/г призначення у Данії складає до ... років.	(у бланку відповідей подати одним словом)

Питання 18. Яка країна у світі є лідером за рівнем споживання органічних продуктів сільського господарства	
1	Швейцарія
2	США
3	Франція
4	Мексика
5	Китай
6	Росія

Питання 19. Кооперативна кредитна система з обслуговування фермерів у державах ЄС сприяє:	
1	Зменшенню втрат фермерів
2	Зменшенню їх залежності від кредитних банків
3	Зменшенню оподаткування фермерів
4	Збільшенню субсидування фермерів

Питання 20. В якому році в Індонезії було прийнято основний аграрний закон?

1	1955
2	1960
3	1970
4	1980
5	1995

Питання 21. Яка держава Латинської Америки вперше була названа „бананова республіка", виходячи із показників експорту бананів?

1	Еквадор
2	Гондурас
3	Коста-Ріка
4	Гватемала
5	Куба
6	Панама

Питання 22. Яка із перелічених держав на початку XIX століття була світовим лідером із експорту цукру:

1	Ямайка
2	Куба
3	Бразилія
4	США
5	Мексика
6	Нікарагуа

Питання 23. Найнижчий аграрний розвиток спостерігається в:

1	Лаосі
2	Таїланді
3	Тунісі
4	М'янмі
5	В'єтнам;

Питання 24. Яка держава Європи є лідером в сфері виготовлення біопалива?

1	Франція
2	Іспанія
3	Італія
4	Румунія

**Питання 25. Закінчіть фразу: «Аграрна програма держав ЄС, затверджена у 2004 році
мас
назвУ.»**

1	„зелені фермери"
2	„землю народу"
3	„пільги фермерам"
4	„Agenda"

8. Методи навчання

Під час викладення навчальної дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право» застосовуються такі методи навчання як:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- **словесні методи**, що застосовується для ознайомлення студентів з матеріалами навчальної дисципліни у вигляді лекцій, розповідей-пояснень та бесід;

- **практичні методи**, що застосовуються для закріплення знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді написання рефератів;

2. **Методи стимулювання**, що застосовуються для зацікавленості студентів навчальною дисципліною у вигляді висвітлення практики застосування аграрного, земельного та екологічного законодавства, а також дискусій, які виникають з цього приводу.

3. **Методи контролю**, що застосовуються для визначення рівня знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді проведення усних та письмових опитувань.

9. Форми контролю

За кредитно-модульною системою викладення навчальної дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право» застосовуються такі основні види контролю знань:

• **поточний контроль** – систематично на різних навчальних заняттях впродовж семестру у формах:

- усне опитування;
- письмові контрольні експрес-роботи;
- тестовий контроль;

• **модульний контроль** – двічі на семестр;

• **підсумковий контроль** – у кінці семестру після вивчення навчальної дисципліни у формі заліку.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	
T1	T2	100
50	50	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

11. Методичне забезпечення

12. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Про встановлення загальних принципів та вимог законодавства щодо харчових продуктів, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення процедур у галузі безпеки харчових продуктів [Електронний ресурс] : Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №178/2002 від 28 січня 2002 р. - Режим доступу : <http://old.vet.gov.ua>
2. Об установлении особых правил организации официального контроля над продукцией животного происхождения, предназначенной для потребления человеком в пищу [Электронный ресурс] : Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС № 854/2004 від 29 квітня 2004р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>
3. Про гігієну харчових продуктів [Електронний ресурс] : Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №852/2004 від 29 квітня 2004 р. — Режим доступу : <http://old.vet.gov.ua/>
4. Про встановлення спеціальних санітарних норм для харчових продуктів тваринного походження [Электронный ресурс] : Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №853/2004 від 29 квітня 2004 р. — Режим доступу : <http://old.vet.gov.ua/>
5. Про офіційний контроль за підтвердженням відповідності законодавчих норм щодо кормових та харчових продуктів, ветеринарних норм та правил догляду за тваринами [Электронный ресурс] : Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №882/2004 від 29 квітня 2004 р. — Режим доступу : <http://old.vet.gov.ua/>

6. Про мікробіологічні критерії для харчових продуктів [Електронний ресурс] : Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №2073/2005 від 15 листопада 2005 р. — Режим доступу : <http://old.vet.gov.ua/>
7. Щодо запобіжних заходів від проникнення на територію ЄС організмів, які можуть завдати шкоди рослинам або рослинним продуктам та їх розповсюдження на території Співтовариства [Електронний ресурс]: Директива Ради ЄС №2000/29 від 8 травня 2000 р. — Режим доступу : <http://karantin.gov.ua/>
8. Про встановлення ветеринарних норм виробництва, обробки, розповсюдження та імпорту продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною [Електронний ресурс]: Директива Ради ЄС №2002/99 від 16 грудня 2002 р. — Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/>
9. Договір про заснування Європейської Спільноти [Електронний ресурс]: (консолідована версія станом на 1 січня 2005 року) від 21 берез. 1957 р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
10. Договор о функционировании Европейского Союза от 25 марта 1957 года // Европейский Союз: основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями. — М. : Инфра-М., 2008. — С. 211–390.
11. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки : Послання Президента України до Верховної Ради України від 30 квіт. 2002 р. // Урядовий кур'єр. — 2002. — 4 черв. — № 100.
12. О Государственной программе устойчивого развития села на 2011–2015 годы [Электронный ресурс] : Указ Президента Республики Беларусь от 1 авг. 2011 г. № 342. — Режим доступа : <http://pravo.levonevsky.org/>
13. О государственном регулировании развития агропромышленного комплекса и сельских территорий [Электронный ресурс] : Закон Республики Казахстан от 8 июля 2005 г. № 66-III. — Режим доступа : [faolex.fao.org /](http://faolex.fao.org/)
14. О мерах по развитию агроэкотуризма в Республике Беларусь [Электронный ресурс] : Указ Президента Республики Беларусь от 2 июня 2006 г. № 372. — Режим доступа : <http://www.mst.by/>
15. О мерах по совершенствованию учета и сокращению количества пустующих и ветхих домов в сельской местности [Электронный ресурс] : Указ Президента Республики Беларусь от 23 февр. 2012 г. № 100. — Режим доступа : <http://www.pro-n.by/>
16. О развитии сельского хозяйства [Электронный ресурс] : Федеральный Закон РФ от 29 дек. 2006 г. № 264-ФЗ. — Режим доступа : [http://www.rg.ru /](http://www.rg.ru/)
17. О федеральной целевой программе «Социальное развитие села до 2013 года» [Электронный ресурс] : Постановление Правительства РФ от 3 дек. 2002 г. № 858 // Гарант : информ.-прав. портал. — Режим доступа : <http://base.garant.ru/>
18. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Розпорядження

КМУ від 17.09.2014р. № 847-р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>

19. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09. 2014р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>

20. Про ратифікацію протоколу про вступ України до СОТ: Закон України від 10 квітня 2008 року №250. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>

21. Статут Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, ухвалений 16 жовт. 1945 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>

22. Угода про сільське господарство : прийнята 15 квіт. 1994 р. // Офіційний вісник України. — 2010. — № 84. — Ст. 2989.

23. Agenda 2000. For a stronger and wider Union [Electronic resource] // Document drawn up on the basis of COM(97) 2000 final. 15 July 1997. Supplement 5/97 to the Bulletin of the European Union. — Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1997. — 138 p. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>

24. Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) // OJ L 277. — 2005. — 21 Octob. — P. 1–40.

25. Agricultural Programs [Electronic resource] // Terms and Laws / Frank J. House (Editor). — N. Y. : Published by Nova Science Publishers, Inc., 2005. — Mode of access : books.google.com.ua/

26. Codice civile, agg. al 18.02.2014 [Risorsa elettronica] : Pubblichiamo il testo coordinato del codice civile aggiornato con le modifiche apportate dal D.Lgs. 28 dicembre 2013, n. 154 e dal D.L. 24 giugno 2014, n. 91. — Accesso : <http://www.altalex.com/>.

27. Council Decision of 20 February 2006 No. 2006/144/EC on Community strategic guidelines for rural development (programming period 2007 to 2013) [Electronic resource] // OJ L 55. — 2006. — 25 Febr. — P. 20–29. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>.

28. Council Directive of 28 April 1975 on mountain and hill farming and farming in certain less-favoured areas (75/268/EEC) [Electronic resource] // OJ L 128. — 1975. — 19 May. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>.

29. Council Directive of 17 April 1972 concerning measures to encourage the cessation of farming and the reallocation of utilized agricultural area for the purposes of structural improvement (72/160/EEC) [Electronic resource] // OJ L 96. — 1972. — 23 April. — Mode of access : http://eur-lex.europa.eu.

30. Council Directive of 17 April 1972 concerning the provision of socio-economic guidance for and the acquisition of occupational skills by persons engaged in agriculture (72/161/EEC) [Electronic resource] // OJ L 96. — 1972. — 23 April. — Mode of access : http://eur-lex.europa.eu.

31. Council Directive of 17 April 1972 on the modernization of farms (72/159/EEC) [Electronic resource] // OJ L 96. — 1972. — 23 April. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu>.
32. Council Regulation (EC) No 1257/1999 of 17 May 1999 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and amending and repealing certain Regulations [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu>.
33. Council Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) [Electronic resource] // OJ L 277. — 2005. — 21 Octob. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>
34. Council Regulation (EC) No 1290/2005 on the financing of the common agricultural policy [Electronic resource]. — Mode of access : <http://faolex.fao.org/>
35. Council Regulation (EEC) No 2052/88 of 24 June 1988 on the tasks of the Structural Funds and their effectiveness and on coordination of their activities between themselves and with the operations of the European Investment Bank and the other existing financial instruments [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>
36. Council Regulation (EEC) No 2081/93 of 20 July 1993 amending Regulation (EEC) No 2052/88 on the tasks of the Structural Funds and their effectiveness and on coordination of their activities between themselves and with the operations of the European Investment Bank and the other existing financial instruments [Electronic resource] // OJ L 193. — 1993. — 31 July. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>
37. Council Regulation (EEC) No 2328/91 of 15 July 1991 on improving the efficiency of agricultural structures [Electronic resource] // OJ L 218. — 1991. — 6 Aug. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>
38. Council Regulation (EEC) No 797/85 of 12 March 1985 on improving the efficiency of agricultural structures [Electronic resource] // OJ L 93. — 1985. — 30 March. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>
39. Council Regulation (EEC) No 950/97 of 20 May 1997 on improving the efficiency of agricultural structures [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>.
40. Council Regulation (EEC) № 2328/91 of 15 July 1991 on improving the efficiency of agricultural structures [Electronic resource] // OJ L 218. — 1991. — 6 Aug. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>.
41. European Charter for Rural Areas : Doc. 7507 20 March 1996 by the Committee on Agriculture and Rural Development [Electronic resource]. — Mode of access : <http://assembly.coe.int/>
42. European Commission Directorate General for Agriculture (DG VI) CAP 2000 Working Document Rural Developments July 1997 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>
43. Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy and repealing Council Regulations (EEC) No

352/78, (EC) No 165/94, (EC) No 2799/98, (EC) No 814/2000, (EC) No 1290/2005 and (EC) No 485/2008 the European Parliament and the Council of the European union, 20.12.2013 Official Journal of the European Union L 347/549 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>

44. Regulation (EU) No 1305/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 december 2013 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Council Regulation (EC) No 1698/2005 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>

45. The Cork Declaration — A living countryside, Having met at Cork, Ireland from 7th to 9th November, 1996 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>

46. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007 [Electronic resource] // OJ C 306. — 2007. — Vol. 50, 17 Dec. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu>.

Основна література:

1. Аграрне право України: підручник / Єрмоленко В.М., Гафурова О.В., Гребенюк М.В. та ін. ; за заг. ред. В.М. Єрмоленка. — К. : Юрінком Інтер, 2010.
2. Аграрное законодательство зарубежных стран и России / отв. ред. Е.Л. Минина. — М.: Юстицинформ, 2011. — 320 с.
3. Аграрное право / отв. ред. Г.Е. Быстров, М.И. Козырь. — М. : Изд-во юрид. литературы, 1996. — 640 с.
4. Аграрное право России : учеб. / рук. авт. кол. и отв. ред. М.И. Козырь. — М. : Норма : Инфра-М, 2010. — 608 с.
5. Аграрное право : учеб. / С.А. Боголюбов, М.М. Бринчук, Н.О. Ведышева [и др.] ; отв. ред. М.И. Палладина, Н.Г. Жаворонкова. — М. : Проспект, 2011. — 432 с.
6. Бобылев А.И. Аграрное право — самостоятельная отрасль российской системы права / А.И. Бобылев // Актуальные проблемы аграрного права России. Теория и практика : сб. науч. ст. / отв. ред. М.И. Козырь, А.И. Бобылев. — М. : Право и государство, 2004. — С. 18–29.
7. Воронин Б.А. Аграрное право как отрасль права, отрасль науки, отрасль законодательства и учебная дисциплина / Б.А. Воронин // Актуальные проблемы аграрного права России : сб. науч. ст. — М. : Право и государство, 2004. — С. 7–17.
8. Гафурова О.В. Спільна аграрна політика союзу: розвиток законодавства// Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України.-2011.-№157.-С.73-80.
9. Гафурова О.В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія та практика правового регулювання прав: монографія / О.В. Гафурова / за заг. ред. В.М. Єрмоленка. — К. : Ірідіум, 2014. — 480 с.

10. Гафурова О.В. Організаційно-правові проблеми соціального розвитку села, поліпшення життєвого рівня селян і захисту їхніх прав / О.В. Гафурова // Проблеми розвитку аграрного та земельного права України : [моногр.] / [В.І. Семчик, В.М. Єрмоленко, П.Ф. Кулинич та ін.] ; за заг. ред. В.І. Семчика, П.Ф. Кулинич. — К. : Ред. журн. «Право України», 2013. — С. 192–214. — (Вип. 1 : «Академічні правові дослідження» — Дод. до юрид. журн. «Право України»).
11. Демьяненко В.В. Крестьянские производственные кооперативы. Правовые вопросы создания и деятельности / Демьяненко В.В. — Саратов : Саратов. гос. акад. права Мин-ва образования РФ, 2001. — 119 с.
12. Клименко І.В. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України [Електронний ресурс] / І.В. Клименко, М.Г. Бугрій, І.В. Ус. — К. : НІСД, 2011. — 19 с. — Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/agro_polytyka-f29c7.pdf.
13. Клюкин Б.Д. Основные черты аграрного права зарубежных стран / Борис Дмитриевич Клюкин // Аграрное и земельное право. — 2009. — № 12 (60). — С. 8–32.
14. Козырь М.И. Аграрное право России: состояние, проблемы и тенденции развития / Козырь М.И. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Норма, 2008. — 336 с.
15. Мантино Ф. Сельское развитие в Европе: политика, институты и действующие лица на местах с 1970-х годов до наших дней [Электронный ресурс] / Мантино Франческо ; пер. с итал. И. Храмовой // Совместное издание Продовольственной и сельскохозяйственной организации ООН и Business Media of the Sole 24 Ore. — Режим доступа : www.fao.org/docrep/013/i2001r/i2001r.pdf.
16. Минина Е.Л. Система аграрного законодательства и основные тенденции его развития [Электронный ресурс] / Минина Е.Л. // BestPravo : информ.-прав. портал. — Режим доступа : <http://www.bestpravo.ru/news/novosti-349.htm>.
17. Мусис Н. Усе про спільні політики ЄС / Ніколас Мусис ; пер. з англ. — К. : К.І.С., 2005. — 465 с.
18. Правовое регулирование аграрных, земельных отношений, природопользования и охраны окружающей среды в сельском хозяйстве России, Украины, Белоруссии, Казахстана, других стран СНГ и государств ЕС: состояние, проблемы, пути совершенствования : междунар. сб. науч. тр. аграр. и юрид. высш. учеб. заведений России, Украины, Белоруссии, Казахстана, других стран СНГ и государств ЕС. — М. : Рос. ассоциация аграр. и природоресурс. права, 2009. — 576с.
19. Право Европейского Союза : в 2 т. : учеб. для бакалавров / под ред. С.Ю. Кашкина. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Юрайт, 2013. — (Серия : Бакалавр. Углубленный курс). Т. 2 : Особенная часть. — 2013. — 1023 с.
20. Право Європейського Союзу. Особлива частина : навч. посіб. / за ред. М.Р. Аракеляна, О.К. Вишнякова. — К. : Істина, 2010. — 528 с.

21. Правовые проблемы обеспечения устойчивого развития сельских территорий и эффективного функционирования агропромышленного комплекса / И.П. Кузьмич [и др.] ; науч. ред. И.П. Кузьмич. — Минск : Бизнесофсет, 2013. — 480с.
22. Раджоньери Мария Пия, Валетта Марко. Агроэкологическое право Европейского Союза и Италии// отв.ред.Д.О. Тузов.-М.: Статут,2006.-208с.
23. Чичкин А.В. Правовое регулирование социального развития села : [моногр.] / А.В. Чичкин ; отв. ред. А.И. Бобылев. — М. : Право и государство, 2005. — 216 с.

Додаткова література:

1. Аграрная политика Центрально-Восточной Европы и Азии: современные тенденции. М., 1997. — 156 с.
2. Воронин Б.А. Сельское самоуправление и аграрная экономика в России: история и современные проблемы / Б.А. Воронин // Аграрное и земельное право. — 2006. — № 1. — С. 10–15.
3. Гафурова О.В. Сільські території: поняття, ознаки, класифікація Підприємництво, господарство і право. — 2010. - № 8 – С. 84-88
4. Гафурова О. В. Сільськогосподарська діяльність (сільськогосподарське виробництво) як об'єкт аграрних правовідносин // Підприємництво, господарство і право. — 2008 - №4. — С. 56-59.
5. Дембо Л.И. Очерки современного аграрного законодательства капиталистических стран. М., 1983. С.103-120.
6. Єрмоленко В. Категорія «Сільськогосподарська діяльність» в аграрному праві // Підприємництво, господарство і право – 2007. – № 4 – С. 124-127.
7. Єрмоленко В.М. Доктринальні проблеми сучасного аграрного права / В.М. Єрмоленко // Правова доктрина України : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова) [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України. — Х. : Право, 2013. Т. 4 : Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. — 2013. — С.736–775.
8. Єрмоленко В.М. Особливості формування категорії «сталий розвиток сільських територій» / В.М. Єрмоленко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. — 2010. — № 156. — С. 50–59. — (Серія : Право).
9. Касса социального страхования крестьян. Основные информации. — Варшава, 1998. — 35 с.
10. Куракина Е.В. Особенности правового режима поселений в сельской местности / Е.В. Куракина // Аграрное и земельное право. — 2006. — № 1. — С. 17–24.
11. Лисситса А. Единая аграрная политика Европейского Союза — путь становления и принципы функционирования / [А. Лисситса, О. Лука, Т. Галюк, С. Кваша] // Discussionpaper of the Leibniz Institute of agricultural development in central and eastern Europe (IAMO). — 2006. — № 92. — 57 с.
12. Лихачев Н.Е. Белорусское село в социальном измерении : [моногр.] / Н.Е. Лихачев. — Минск : Издатель А.Н. Вараксин, 2007. — 304 с.

13. Лісовий А.В. Державне регулювання розвитку сільських територій / Лісовий А.В. — К. : Дія, 2007. — 400 с.
14. Мельников Н.Н. Устойчивое сельское развитие как условие преодоления бедности / Н.Н. Мельников // Аграрное и земельное право. — 2005. — № 9. — С. 13–25.
15. Назаренко В. И. Аграрная политика Европейского Союза. — М. : ООО "Маркет ДС Корпорейшт", 2004. — 359с.
16. Нахратов В.В. Расселение мегаполисов в концепции агеризации России / В.В. Нахратов // Аграрное и земельное право. — 2010. — № 3 (63). — С. 56–60.
17. Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління. Монографія – О.: «Астропринт», 2006. – 360с.
18. Павлова Э.И. Государственное регулирование сельского хозяйства во Франции: организационно-правовые вопросы. М., 1992. С.152-178.
19. Правові засади інноваційного розвитку в сільському господарстві України / за ред. В.І. Семчика. – К.: ТОВ Видавництво «Юридична думка», 2010. – 456с.
20. Татам Ален Право Європейського Союзу: Підручник для студентів вищих навчальних закладів /Переклад з англійської. – К.: “Абрис”, 1998. – 424 с.
21. Юрчишин В. Аграрна політика в Україні на зламах політичних епох: історико-соціально-економічні нариси / Юрчишин В. — К. : Наук. думка, 2009. — 366 с.
22. Agrarian law in France. Agrarian Land Law in the Western World. Essays about Agrarian Land Policy and Regulation in Twelve Countries of the western World, M. Grossman and Wim Brussaard. Eds. C.A.B. International 1992.
23. Czechowski P. Polskie prawo rolne na tle ustawodawstwa unii europejskiej / Czechowski P., Korzycka-Iwanow M., Prutis S., Stelmachowski A. — W. : Wydawnictwa Prawnicze PWN, 1999. — 370 s.
24. Europe 2020 targets [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>
25. LEADER Gateway [Electronic resource]. — Mode of access : <http://enrd.ec.europa.eu/>
26. New perspectives for EU rural development [Electronic resource]. — Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2004. — 15 p. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>.
27. Policy Overview 2014–2020-European Network for rural Development (ENDR) [Electronic resource]. — Mode of access : <http://enrd.ec.europa.eu/>
28. Priorities [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>.
29. Rural Development 2014–2020 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>.
30. Rural Development policy 2007–2013 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>.
31. The Common Agricultural Policy after 2013 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ec.europa.eu/>.

32. The Leader approach — A basic guide Luxembourg [Electronic resource] : Office for Official Publications of the European Communities 2006. — 23 p. — Mode of access : <http://www.environ.ie/>.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.arstiderne.com/>
2. <http://www.landscentret.dk/>
3. <http://www.fibl.ch/>
4. <http://www.soel.de/>
5. <http://www.vlam.be/>
6. <http://www.bio10op10.be/>
7. <http://www.ernte.at/>
8. <http://www.demeter.at/>
9. <http://www.bioackerfrucht.at>
10. <http://www.orbi.or.at/>
11. <http://www.foodsafety.com/>
12. <http://www.fao.org>.